

RECENZIA

BARNA MEZEY: POČIATKY MODERNEJ UHORSKEJ VÄZENSKEJ SPRÁVY (vydanie prvé)

Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej Univerzity v Prešove, 2011,
ISBN: 978-80-555-0426-1, s. 221.

Tematika histórie modernej uhorskej väzenskej správy na Slovensku doteraz spracúvaná nebola. Jedná sa o mimoriadne špecifickú tému, ktorá vyžaduje znalosti odborné i jazykové, keďže práca s originálnymi dokumentmi býva často náročná. Navyše z hľadiska terminologického musím poznamenať, že sa maďarské a nemecké odborné termíny často odlišujú od slovenských a autor píšuci po slovensky sa pri spracúvaní témy dostáva často do problému. Vzhľadom na to, že posudzovaná publikácia je prekladom maďarského originálu, tento problém musel riešiť predovšetkým prekladateľ, to či ho úspešne vyriešil, však nech posúdia iní - v tejto recenzii budem posudzovať predložené dielo, nie problematiku použitých slovenských termínov.

Autor publikácie, prof. Dr. Barna Mezey, DrSc., je uznávaný právny historik, rektor Univerzity Lóránda Eötvösa v Budapešti a predseda Maďarskej rektorskej konferencie. Na svojej domovskej univerzite pôsobí aj ako vedúci Katedry maďarských dejín. Jeho dlhoročným vedeckým zameraním je skúmanie dejín pracovných ústavov v Európe, predovšetkým v Nizozemsku (ktoré je ich domovinou) a ich vplyvu na uhorské väzenstvo. Predkladaná publikácia je prekladom maďarskej práce vydané v Budapešti v roku 1995. Takýmto spôsobom sa práca venovaná aj našim nápravným ústavom dostáva do povedomia aj slovenských právnych historikov, ktorí sa môžu oboznámiť s údajmi, ktoré boli pre nich doteraz nedostupné. Znamená to možnosť otvorenia ďalšej spolupráce medzi našimi a maďarskými vedcami v oblasti, ktorá bola doteraz výsostnou doménou len maďarských kolegov.

Práca je rozdelená na úvod, 3 kapitoly a záver. Úvod je veľmi stručným uvedením do spracúvanej problematiky. Autor sa venuje pojmu väzenie a ich spoločným znakom. Autor plynulo prechádza do prvej kapitoly venovanej predchodcom moderných väzníc, v ktorej sa venuje stredovekým kobkám a ich významu pre trestanie, a to najmä v Uhorsku.

Druhá kapitola sa venuje medzinárodnému pozadiu reforiem uhorskej väzenskej správy. Ide o prvú rozsiahlejšiu kapitolu. Autor v nej rozoberá nápravné systémy 19. storočia v Európe a v Amerike. Veľmi podrobne sa venuje jednotlivým systémom a ich kladným i záporným stránkam, v závere kapitoly načrtáva základné rysy väzenskej architektúry. Tretia kapitola sa venuje Rakúskej väzenskej správe v Uhorsku predovšetkým v čase neoabsolutizmu. V tomto čase vznikli v krajine prvé ústredné nápravné zariadenia. Pomerne podrobnou je časť venovaná tzv. prechodnému obdobiu (začiatok 60. rokov 19. storočia). V tomto čase bola uhorská väzenská správa už veľmi byrokraticky organizovaná podľa nemeckého vzoru, vznikali výkazy rôzneho druhu. Autor v závere kapitoly osobitne poukazuje na prvé ministerské hlásenie o stave uhorskej väzenskej správy, vypracované v roku 1867. Posledná kapitola zhŕňa stav odbornej literatúry o väzenskej správe v období tzv. diktatúry, teda v období neoabsolutizmu. Práve v tomto čase totiž začali v Uhorsku vychádzať tlačou čoraz častejšie práce venované väzenstvu, rozprúdila sa odborná diskusia, ktorá sa dodnes nezastavila.

Posledná kapitola sa venuje stavu väzenskej správy v období vyrovnania. Účelom kapitoly je poukázať najprv na stav uhorskej vedy, potom predstaviť reformný program Ministerstva spravodlivosti, ktorého výsledkom bol v konečnom dôsledku Trestný kódex, ktorému sa v tejto kapitole autor osobitne venuje, a napokon aj podzákonná regulácia väzenskej správy. Väzenský poriadok z roku 1874 bol zavíšením kodifikačných prác v oblasti modernizácie väzenskej správy. Určite nebol dokonalý, ale jednalo sa o prvú komplexnú úpravu väzenských pomerov v našich dejinách. Uhorsko sa ním začlenilo do prúdu európskeho právneho vývoja v modernej dobe. Autor v závere hodnotí uvedený predpis z hľadiska právnej histórie i aplikovateľnosti. Prichádza k záveru, že moderný právny predpis nemusí byť aplikovateľný v starých podmienkach. Uhorskú väzenskú správu ešte čakali dlhé roky vývoja, kým sa dostala do modernej vykonateľnej podoby.

Na záver musím konštatovať, že držím v ruke prelomové dielo. Na Slovensku sme podobnú publikáciu ešte v oblasti právnej histórie nemali možnosť čítať. Preto odporúčam prácu do pozornosti odborníkov na právo - nie len historikov, ale aj praktizujúcich kriminalistov, pracovníkov inštitúcií na výkon trestu. Zároveň si myslím, že ide aj o dobrú učebnú pomôcku pre študentov právnických fakúlt ako aj o publikáciu, ktorá môže zaujať každého, kto sa aj laicky zaujíma o trestné právo.

doc. JUDr. Erik Štenpien, PhD.